Висновки. Сучасні методики викладання іноземних мов пов'язані з безперервним технічним прогресом, а також із технологічним оновленням процесу навчання. Останні досягнення в області високих технологій і поширення глобальної мережі Інтернет відкривають перед викладачами іноземних мов, методистами, а також самими студентами найширші можливості для подальшого вдосконалення навчального процесу.

Однак їх упровадження в навчальний процес не виключає традиційні методи навчання, а гармонійно поєднується з ними. Використання Інтернет-ресурсів на заняттях не повинно бути самоціллю. Для того щоб правильно визначити місце і роль Інтернету в навчанні іноземної мови ділового спілкування, перш за все, необхідно розуміти, для якої аудиторії, з якою метою, коли і в якому обсязі він винен використовуватися.

І нарешті, треба враховувати той факт, що рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції будь-якого фахівця визначається сьогодні не тільки вмінням спілкування іноземною мовою за умови особистої присутності учасників комунікації, а й умінням спілкуватися за допомогою всіляких сервісів і служб мережі Інтернет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варшауэр М., П. Фон Уиттекер. Интернет для обучения английскому: рекомендации для преподавателей / Под редакцией Джеке К. Вилли, А. Ренэндья. *Методология преподавания иностранных языков: антология существующей практики*. Кембридж : Изд-во Кембриджского университета, 2007. С. 119–127.

2. Кристалл Д. Язык и Интернет. Вып. 2-й. Кембридж : Изд-во Кембриджского университета, 2006. С. 12–18.

3. Соколова Э.Я. Анализ потенциала Интернет-ресурсов в обучении иностранному языку. *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований,* 2015. № 4-5. С. 607–610.

4. Сысоев П.В., Евстигнеев М.Н. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку. *ИЯШ*. 2008. № 6. С. 2–9.

5. Титаренко Н.В. Методика организации ролевых игр проблемной направленности при дистанционном обучении иностранным языкам : дисс. канд. пед. наук. Москва, 2007. С. 26.

6. Gavin Dudeney & Nicky Hockly (Gavin Dudeney & Nicky Hockly. How to teach English with technology. Pearson Education Limited 2007. P. 192).

7. Twitter: One teacher's bridge to actually using Social Media in the classroom. What's happening? / Chris Brown. ACTFL 2010. Boston, MA. The Language Acquisition Resource Center at SDSU / http://larc.sdsu.edu.

УДК 821.161.2–31(043.3)
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-1.25

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

METHODS OF ACTIVATING THE EDUCATIONAL PROCESS IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES

Олійниченко О.В.,
orcid.org/0000–0002–2792–8285
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

У статті розглядаються методи активізації навчального процесу у викладанні англійської мови для спеціальних цілей. Запропоновано шляхи вдосконалення навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах із метою забезпечення умов для формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності в рамках розвиваючого підходу до навчання. Відповідно до інноваційних шляхів розвитку вищої технічної освіти й актуалізації іншомовної підготовки фахівців у часи глобалізації, основним методом удосконалення навчання іноземної мови вважається впровадження новітніх інформаційних технологій. Проблема поєднання традиційних і спеціальних методів, нових підходів у викладанні курсу іноземної мови для спеціальних цілей залишається вкрай актуальною. Під час вирішення проблеми відбору навчального матеріалу для курсу ESP ураховувалося положення про те, що найефективніший шлях вивчення іноземної мови – через контекст її застосування, і зміст навчальної інформації в такому разі конструюється на основі поєднання вивчення фактичного матеріалу та мовних явищ. Перед викладачем курсу

ESP ставиться мета створення умов занурення в мовне середовище. Заняття мають проходити за принципом домінування мовної практики, теоретичний матеріал пояснюється за необхідності. В умовах обмеженої кількості аудиторних годин на перше місце винесена проблема організації самостійної роботи студентів, серед найефективніших інструментаріїв якої виділено проблемно-пошукові методи, метод проєктного навчання, створення мовного портфоліо, застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

У статті також аналізуються переваги застосування автентичних текстів, оскільки вони активізують мотивацію до навчання, допомагають удосконалювати власні мовленнєві навички завдяки вживанню оригінальної лексики. Опертя на такі тексти формує аналітичні здібності, розвиває критичне мислення, забезпечує розвиток професійної компетентності, пропонуючи сучасний фаховий матеріал для розвитку професіоналізму.

Ключові слова: метод, контекст, комунікація, автентичність, компетентність.

The article deals with the methods of activating the educational process in teaching English for special purposes. The ways to improve teaching of foreign languages in higher educational institutions are proposed in order to provide conditions for the formation of professionally oriented communicative competence within the framework of developing approach to learning. According to innovative ways of development of higher technical education and actualization of foreign language training of specialists in the times of globalization, introduction the latest information technologies is considered as the main method of improving learning in a foreign language. The problem of combining traditional and special methods, new approaches in teaching a foreign language course for special purposes remains urgent. In addressing the problem of selecting study material for the ESP course, it should be borne in mind that the most effective way of learning a foreign language is through the context of its use, and the content of the educational information in this case is constructed on the basis of the following combination: study of factual material and linguistic phenomena. The ESP course instructor aims to create conditions of immersion in the language environment. Classes should be held on the principle of dominance of language practice, theoretical material is explained if it is necessary. In the conditions of a limited number of classroom hours, the problem of organizing student's self-guided work is put first, and the problem-solving methods, the method of project training, the creation of a language portfolio, the use of the latest information and communication technologies are considered among the most effective tools of teaching.

The article also analyzes the benefits of using authentic texts, as they enhance motivation to learn, help refine one's own language skills through the use of original vocabulary. Relying on such texts generates analytical skills, develops critical thinking, ensures the development of professional competence, offering modern professional material for the development of professionalism.

Key words: method, context, communication, authenticity, competence.

Проблема активізації процесу навчання та професійної підготовки спеціалістів постійно перебуває в центрі уваги методології. Протягом століть науковці аналізували як різні аспекти підвищення якості навчання загалом, так і окремі його елементи, удосконалення яких приводить до більш високого рівня ефективності освітнього процесу, фахової підготовки. Поняття «активізація» тісно пов'язане зі словами «розвиток», «удосконалення», «покращення», «посилення» тощо. Усі ці терміни передбачають наявність певного виду діяльності, націленої на отримання конкретного запланованого результату.

У сучасних реаліях володіння іноземною мовою розглядається як одна з важливих характеристик професійної компетентності. Проте дані багатьох досліджень, присвячених проблемам іншомовної підготовки кадрів, свідчать, що вільно володіють англійською мовою лише третина опитаних, а використовують ці знання у професійній діяльності лише 15% працівників. Така ситуація зумовлена багатьма чинниками, що негативно впливають на професійне оволодіння іноземною мовою під час навчання. Процес іншомовної підготовки студентів, виявлення та вивчення умов підвищення ефективності даного виду діяльності є центром уваги наукових педагогічних та психологічних досліджень останніх десятиліть. Згідно з висновками авторів цих праць, іноземна мова, її засвоєння мають низку особливостей, які впливають на психолого-педагогічну характеристику навчання мови. Ця обставина потребує вироблення належного підходу до організації, здійснення та методичного забезпечення іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

У працях В. Михайлюка, М. Реутова, М. Бориско, О. Ганиш наголошується потреба активізації професійного спілкування, підвищення фахового рівня. Основним методом удосконалення навчання іноземної мови вважається впровадження новітніх інформаційних технологій. Відповідно до інноваційних шляхів розвитку вищої технічної освіти й актуалізації іншомовної підготовки фахівців в умовах глобального інформаційного світу, дослідження та розкриття актуальних положень питання розвитку міжкультурної комунікативної компетенції студентів у вищих навчальних закладах простежується у працях як вітчизняних, так і закордонних науковців: роль і місце сучасних технологій у навчальному процесі (В. Безпалько, М. Симонсон, Р. Хартіган); використання нових інформаційних технологій у процесі формування глобальних компетенцій випускників університетів (А. Нісімчук, О. Циркун, К. Ричардвордс), лінгвометодичні стратегії формування іншомовного спілкування

(Т. Васильєва, В. Круківський, А. Рашевська, М. Коллинс), онлайн-навчання й інтернет-ресурси (Т. Гостєва, Т. Іванова).

Дослідник Т. Дадлі-Еванс вивчає міждисциплінарний підхід у навчанні ESP, Дж. Річардс і В. Ренадя досліджують методику викладання ESP, К. Гейтхаус аналізує проблеми розроблення програм для ESP-курсів. На думку Н. Бориско, мета викладання англійської мови за професійним спрямуванням – удосконалення міжкультурної компетенції, що охоплює мовну, соціальну, культурну та професійну компетенції. Основними принципами навчання курсу ESP мають бути комунікативний підхід, спеціалізація, конкретна система оцінювання, питома вага самостійного навчання, автономне навчання тощо [1, с. 11].

Незважаючи на те, що зміст навчання іноземної мови як загальноосвітньої дисципліни і зміст навчання профільно орієнтованої іноземної мови відрізняються, фахівці наголошують, що процеси вивчення англійської мови в межах певного профілю такі ж, як у загальноосвітньому курсі. Загалом, немає методик навчання курсу ESP, які не властиві навчанню курсу General English. З іншого боку, фахівці в галузі викладання англійської професійного спілкування (Т. Хатчинсон, А. Вотерс, Р. Джордан) зробили висновок, що курс навчання профільно орієнтованої іноземної мови не повинен застосовувати методи тих дисциплін, які він обслуговує. Отже, проблема поєднання традиційних і спеціальних методів та підходів під час організації курсу іноземної мови для спеціальних цілей залишається вкрай актуальною.

Завдання даної статті полягає в тому, щоб проаналізувати, визначити практичну цінність і узагальнити теоретичні дослідження щодо методів та форм активізації навчального процесу під час вивчення іноземної мови для спеціальних цілей, які б давали змогу формувати стійкий інтерес до предметуа та сприяли зростанню рівня знань, умінь і навичок студентів.

Головними завданнями вдосконалення існуючої практики викладання курсу англійської професійного спрямування є вибір змісту навчального матеріалу, форм і методів роботи, які забезбечуватимуть оволодіння студентами англійською мовою як засобом комунікації, формування мотиваційного забезпечення навчальної діяльності, вироблення критеріїв для об'єктивного оцінювання. Не менш важливою проблемою вивчення курсу ESP постає проблема збереження і посилення потенціалу іншомовних компетенцій. Для повноцінного входження фахівця у професійну сферу після закінчення вишу необхідне володіння іноземною мовою. Проте програма вивчення мови в університеті обмежана 1–2-м курсом, а подальший розвиток іншомовних компетенцій проходить поза аудиторією і залежить від активності самого студента. У зв'язку із цим учені дійшли висновку, що навчанню іноземної мови має бути притаманний розвиваючий характер. Як відомо, будь-яке навчання сприяє розвитку особистості. Та вчені стверджують, що лише в рамках розвиваючого підходу самостійність і активність суб'єкта досягає високого ступеня завдяки специфіці організаційно-методичних умов, які конструюються відповідно до цілей і завдань курсу. Розвиваючий підхід до навчання пов'язаний з ідеями Л. Виготського про психічний і особистісний розвиток суб'єкта, його витоки і механізми. Витоки розвитку людини Л. Виготський убачав у навчанні, яке передбачає активну взаємодію педагога і студента. Для цього необхідно формування такого педагогічного середовища, де всі учасники освітнього процесу володіють високим рівнем активності, що, у свою чергу, здатний забезпечувати їм повноцінну рівноправну комунікацію. Таке середовище не лише активізує навчання іноземної мови, а й сприяє розвитку пошуково-творчої діяльності, розвитку всього потенціалу природних і соціально зумовлених механізмів засвоєння та перероблення інформації, що отримана під час взаємодії учасників освітнього процесу.

Ще однією передумовою успішності навчання іноземної мови, на думку вчених, є інтеграція. Залученість студентів в іншомовний лінгвокультурний простір, використання його інформативних ресурсів у майбутній професійній діяльності забезпечується застосуванням у процесі навчання іноземним мовам різних видів інтеграції – міжпредметної, полікультурної, організаційної, методичної тощо, а також розвиваючих технологій.

Вирішуючи проблему відбору навчального матеріалу, варто враховувати положення про те, що найефективніший шлях вивчення іноземної мови – через контекст її застосування. Теоретики та педагоги-практики вказують на необхідність використання автентичних текстів, які відповідають мовним потребам студентів [2]. Вони надають конкретної форми структурам, функціям і ознакам мовлення, що підлягають вивченню [3]. Проблема конструювання навчальної інформації в такому разі полягатиме в отриманому поєднанні вивчення фактичного матеріалу та мовних явищ.

Учені підкреслюють, що формування іншомовної комунікативної компетенції є актуальним науково-практичним завданням мовної освіти у виші. Фахівцю будь-якої сфери необхідні навички праці з іншомовними джерелами інформа-

ції, уміння її творчо інтерпретувати і передавати, а це неможливо без розвитку комунікативної іншомовної компетенції, яка є складним утворенням, елементом системи реалізації засвоєних умінь і навичок. Огляд наукової літератури показав, що комунікативна компетентність складається з уміння прогнозувати соціально-психологічні умови комунікативної ситуації, у якій відбуватиметься спілкування, і вміння програмувати аспекти процесу спілкування, управляти ним, впливати на його підсумок. Отже, іншомовна професійна компетенція інтегрує комунікативні й іншомовні компетенції, занурюючи мовця у сферу полікультурності і білінгвальності. Сам термін «комунікативна компетенція» (the concept of *communicative competence*) належить американському лінгвісту Д. Хаймсу, який сутність даного поняття визначав внутрішнім розумінням ситуативної доречності мови. У структурі комунікативної компетенції він виокремлював граматичний, соціолінгвістичний, дискурсивний і стратегічний аспекти [4].

Серед комунікативних ситуацій, у яких може опинитися спеціаліст окремої сфери, варто назвати участь у презентаціях, рекламних акціях, конференціях, конгресах за участю міжнародних колег, діалоги під час таких зустрічей, налагодження бізнес-контактів, обговорення угод, контрактів у межах професійної діяльності [5, с. 24].

Інтереси мотивованих студентів зумовлюються зацікавленістю своєю майбутньою професією, тому в аудиторії створюється комунікативна аура, що активізує їх осмислену діяльність. Комунікативна ситуація імітуватиме процес реального спілкування, іноземна мова використовується у природних ситуаціях професійного спілкування або максимально наближених до них. Принцип комунікативності, як стверджують психологи, базується на тому, що мовленнєва діяльність людини, як будь-яка інша, є вмотивованою, цілеспрямованою [6, с. 65]. Отже, викладач на заняттях з іноземної мови посилює інтерес до таких видів мовленнєвої діяльності, завдяки яким вирішуватимуть складні інтелектуальні завдання професійного рівня.

Комунікативна методика побудована на таких основних принципах: 1) студенти беруть активну участь в іншомовному спілкуванні; 2) час говоріння викладача зводиться до мінімуму; 3) перевага віддається груповим видам роботи студентів, їхній взаємодії; 4) студенти вчаться критично мислити, висловлювати свою думку англійською мовою; 5) використовуються рольові ігри, квести, презентації тощо; 6) використовується метод «занурення» у мовне середовище, коли спілкування рідною мовою майже виключене. Перед викладачем курсу ESP ставиться мета створення умов занурення в мовне середовище, щоб студенти не боялися помилятися і брали активну участь у комунікації. Заняття мають проходити за принципом домінування мовної практики, теоретичні пояснення відбуваються за необхідності. Для впровадження комунікативного підходу кафедрам іноземних мов необхідно розробляти програми, що будуть адаптовані до спеціальностей, рівня студентів в окремих групах, а практичні заняття розроблятимуться з урахуванням згаданих вище принципів. Ці умови є вирішальними для студентів немовних спеціальностей, оскільки основною метою їх навчання є формування комунікативних компетенцій різного рівня, уміння користуватися технічною термінологією, здійснювати пошук та обмін необхідною інформацією.

Розглядаючи питання про зміст курсу іноземної мови для тієї чи іншої спеціальності, методисти наголошують, що професійні теми, які вивчатимуться в курсі ESP, повинні бути старанно відібрані для досягнення цілей курсу. Комунікація починається з теми, яка і буде визначати зміст самого спілкування. Те саме стосується ситуацій, за межами яких неможливе розгортання комунікативного процесу. Та чи інша професійна тема буде обговорюватися по-різному в ситуації спілкування за обідом із колегою та на виробничих зборах. Отже, фахові теми та ситуації у своїй взаємодії визначатимуть зміст комунікації, соціолінгвістичні та прагматичні навички, необхідні учасникам спілкування, також мовний матеріал (лексичний і граматичний), мовленнєві навички, що активізуються в певному фрагменті комунікації. На думку О. Тарнопольського, вирішення питання про компонентний склад змісту навчання дуже важливе, бо коли зміст навчання розглядається як простий перелік компонентів, частіше відбір цього змісту починається з лексичного чи граматичного матеріалу без чіткого науково-методичного пояснення послідовності процесу відбору. Це пояснює той факт, що вибір змісту здійснюється суб'єктивно на підставі тематичних уподобань авторів підручників та посібників, укладачів навчально-методичних матеріалів тощо. Як наслідок, зміст курсу ESP може необґрунтовано розширюватися або звужуватися, до нього включають малопотрібні компоненти, тоді як деякі базові елементи зовсім не розглядаються. Учений стверджує, що «у немовних вишах спочатку потрібно проводити добір фахових тем для навчання, а під ці теми відбирати ситуації, адекватні для спілкування. Те саме є, мабуть, справедливим і для мовних вишів, де навчання також орієнтовано на майбутню професію випускників.

Отже, саме поняття теми є базовим для всього змісту навчання іноземної мови у ЗВО і добору цього змісту» [7, с. 122]. О. Тарнопольський спирається на концепцію В. Скалкіна, запропоновану у статті «Плюралізм думок і проблема вироблення єдиної концепції навчального предмета «Іноземна мова»» (1989 р.), яка дозволяє зробити добір матеріалу максимально об'єктивно. Ця концепція вимагає відбору мовних матеріалів (тексти професійної тематики) тільки після того, як був обраний зміст цих матеріалів. Укладання власне змісту курсу ESP передбачає попередній відбір тематики і ситуацій для усно-мовленнєвого і письмово-мовленнєвого спілкування, у межах якого буде здійснюватися вироблення автоматизму, умінь і навичок мовленнєвої комунікації. Дослідник зауважує: «Якщо тематика і ситуації дібрані першими, то це визначає як зміст текстів, так і значення та смисл мовних знаків, що функціонують при здійсненні мовленнєвих актів у тих ситуаціях, де комунікація відбувається за певною тематикою. На цій основі виникає можливість обґрунтовано добирати і самі тексти, і той мовний інвентар, соціолінгвістичні та прагматичні знання, на якому вони побудовані. Нарешті, з дібраних текстів, мовного інвентаря, соціолінгвістичних та прагматичних знань можна вивести ті знання, автоматизми, навички та вміння, якими ті, хто навчаються, мають оволодіти у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності» [7, с. 123].

Актуальні теми для курсу іноземної мови професійного спрямування не мають відбиратися лише за участі викладачів іноземних мов і методистів. Систематизація та виділення базових для окремої галузі тем, що створюють цілісну узагальнену картину спеціальності у студентів, можливі тільки, якщо спиратися на рекомендації науковців відповідної сфери. Після відбору тем і ситуацій доречно добирати мовленнєві матеріали (тексти професійної спрямованості), які мають такі характеристики: відповідність основному предметному змісту кожної з дібраних тем, типовість для ситуацій професійного спілкування, автентичність. Існує багато джерел типових автентичних текстів. Скажімо, джерелом відбору текстів, які великою мірою активізують процес вивчення англійської мови для суто професійних цілей, можуть служити автентичні підручники з фахових дисциплін, що використовуються в англомовних країнах для підготовки майбутніх фахівців з тієї або іншої спеціальності. Але найбільш доступними джерелами добору типових автентичних фахових текстів є інтернет-ресурси (різноманітні фахові сайти). На таких сайтах можна знайти безліч завдань для мовленнєвої практики, яка, враховуючи опору на комунікативний підхід, є одним із важливих методів навчання іноземної мови. Мовленнєва практика пов'язана з участю тих, хто навчається, у реальному або змодельованому іншомовному спілкуванні, тобто вони практикуються в такому спілкуванні. Саме ця практика забезпечує, як стверджує О. Тарнопольський, остаточне формування іншомовних мовленнєвих навичок і розвиток іншомовних мовленнєвих умінь, що створюють і вдосконалюють усі складники іншомовної комунікативної компетентності студентів у всіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності: говорінні, читанні, аудіюванні та письмі.

Порівняно з іншими засобами навчання низку переваг має систематичне застосування автентичних текстів, оскільки вони активізують мотивацію до навчання, містять актуальну інформацію для професійного розвитку, підвищують професійний і загальний рівень знань, сприяють конкурентноспроможності фахівця будь-якої сфери, допомагають удосконалювати власні мовленнєві навички завдяки вживанню оригінальної лексики носіїв мови. Опертя на такі тексти формує аналітичні, критичні, прогностичні здібності, забезпечує розвиток професійної компетентності, пропонуючи сучасний фаховий матеріал для розвитку професіоналізму.

В умовах обмеженої кількості аудиторних годин, відведених на вивчення курсу ESP, актуальна проблема організації самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів – один із компонентів навчального процесу, отже, являє собою систему організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на підготовку фахівців за напрямами. Активізації самостійної роботи сприятиме дотримання таких принципів: забезпечення доцільного поєднання кількості аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студентів; методична організація різних видів самостійних робіт студентів; забезпечення студента необхідними навчальними джерелами, інтернет-ресурсами з метою скерувати процес самостійної роботи в необхідному руслі; оцінювання і контроль за організацією і перебігом самостійної роботи; використання засобів заохочення студента за її якісне виконання. У сучасній методичній практиці серед найефективніших інструментаріїв самостійної роботи студентів, що сприяють індивідуалізації й інтенсифікації навчального процесу, варто виділити проблемно-пошукові методи, метод проєктного навчання, створення мовного портфоліо, застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

Проблемно-пошукові методи націлені на активізацію вміння пошуку й оброблення інформації.

Застосування цих методів спонукає студентів до проведення самостійних досліджень, підвищує мотивацію до подальшої роботи, сприяє розвитку аналітичного та логічного мислення. Ефективним результатом навчання з використанням проблемно-пошукових методів є формування вмінь застосовувати всі складові частини системи цих методів у розвитку та взаємозв'язку в майбутній професійній діяльності. Складовими частинами цих методів є самостійна робота студента та його робота під керівництвом викладача. Наприклад, працюючи з іншомовними періодичними виданнями, рекомендовано більше зосередитися на коротких пошукових завданнях: виписати професійні терміни, проаналізувати заголовки статей, скласти оголошення за зразком, скласти план статті, що зацікавила, проаналізувати рекламні тексти та створити свій слоган або невелику рекламу, наприклад, власного виробництва.

Наступний шлях активізаціїї процесу вивчення іноземної мови – метод проєктів, що дозволяє зосередити дослідницькі здібності студентів навколо вирішення однієї проблеми, дає можливість застосувати здобуті знання на практиці. Реалізація цього методу потребує чіткої постановки дидактичних і професійних завдань, які студенти вирішують у навчальній діяльності, виконуючи різні види проєктів. Проєкт цікавий тим, що під час його виконання студенти вчаться самостійно здобувати знання, набувати досвіду активної комунікації й виражати власні думки, включатися в наближену до реальності професійну діяльність, приймати особисту відповідальность за створення власного продукту, у даному випадку – проєкту. Уведення в навчальний процес методу проєктів дозволяє показати вміння студента або групи студентів використовувати арсенал пошуку інформації, реалізувати свій інтерес до предмета дослідження, розширити знання про нього, продемонструвати свій прогрес в освоєнні курсу ESP. Організовуючи роботу над проєктом, важливо так сформулювати проблему, щоб орієнтувати студентів на використання найсучасніших фактів своєї галузі та різноманітних джерел інформації, залучити до роботи всіх студентів, запропонувавши кожному завдання відповідно до рівня його мовної підготовки. Нарешті, активізація діяльності студентів залежить від того, наскільки цікава та сучасна тема проєкту.

Проєктна методика дозволяє поєднувати вербальні засоби вираження та вчить застосовувати різні прийоми візуалізації: слайди, відеоматеріали, малюнки, колажі, графіки та діаграми. Отже, розвиток комунікативних навичок надійно підкріплюється розмаїттям засобів, що передають ту чи іншу інформацію. Метод проєктів допомогає не лише активізувати процес вивчення мови, а й перетворити заняття на дискусійне ток-шоу, на якому вирішуються цікаві, практично значущі й актуальні для фахівців окремої галузі проблеми.

Важливим чинником посилення комунікативної активності студентів, удосконалення їхніх мовленнєвих умінь і навичок та інших інтелектуальних здібностей є користування новими інформаційними технологіями. Відповідно до інноваційних шляхів розвитку й актуалізації іншомовної підготовки фахівців в умовах усесвітньої глобалізації, дослідження та розкриття актуальних положень про роль і місце сучасних технологій у навчанні іноземних мов, побудові інтерактивної моделі іншомовного дискурсу відбуватиметься зростання імплементації різних технічних засобів (комп'ютери, мобільні додатки, мультимедійні системи тощо) під час навчання іноземної мови. Використання мультимедійних технологій дає можливість подати інформацію в оновленій та сучаній формі, зробити її більш узагальненою, цікавою та максимально наближеною до професійної сфери. Мультимедійні засоби дозволяють зацікавити студентів із різним способом сприйняття інформації (аудіали, візуали, кінестетики, дискрети), поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії й аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність» справжньої комунікації. Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів і комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30–40 відсотків [8, с. 137].

У процесі підготовки європейської молоді до професійної діяльності привертає увагу ухвалення країнами Європейського Союзу «Європейського мовного портфоліо» (2001 р.) як інструменту підтримки розвитку міжкультурної комунікації. Мета портфоліо – ведення навчання іноземної мови на всіх етапах шкільної, професійної, безперервної освіти, розвиток мотивації до самостійного вивчення мов протягом життя і забезпечення соціальної мобільності в рамках єдиної Європи.

Поняття «портфоліо» (із франц. *porter* – «носити» та *feuille* – «лист») запозичене зі сфери мистецтва Західної Європи, коли архитектори доби Відродження представляли замовникам ескізи своїх будівельних проєктів у спеціальній папці під назвою «портфоліо», що дозволяло замовникам скласти враження про професійні якості претендентів.

Згідно із загальною думкою викладачів і студентів, систематичне ведення мовного портфоліо (Language Portfolio) підвищує мотивацію студентів, сприяє розвитку свідомого ставлення до навчання та його рузультатів. Ця методика дозволяє конкретизувати завдання навчання іноземної мови, краще організувати самостійну роботу, вчить студентів вивчати мову за принципом автономії, оцінювати свій рівень володіння мовою, презентувати себе роботодавцю чи закладу освіти, де студент хоче навчатися. Про портфоліо багато писали такі науковці та методисти, як А. Лоуренсен, К. Воуерс, Д. Літтл, Т. Новікова, Н. Гальськова й інші. Апробація мовного портфеля як засобу навчання демонструє той факт, що воно актуалізує самостійну навчальну діяльність в оволодінні іноземною мовою, створює сприятливі умови для формування мовної компетенції студентів, прояву креативності, формує відповідні стратегії й уміння, необхідні для ефективного навчання і майбутньої професійної діяльності. Технологія ведення мовного портфеля може використовуватися як один з основних прийомів роботи зі студентами, оскільки настанова вести портфоліо супроводжує головний процес навчання за курсом ESP.

Мовний портфель може бути представлений в електронному або паперовому варіанті у вигляді папки, де містяться всі виконані і перевірені контрольні роботи та тести з оцінкою і коментарем викладача, проєкти, презентації, відгуки про виконання різних видів діяльності з удосконалення мовних і мовленнєвих умінь (рецензії на статтю, книгу, фільм, участь у конкурсах, конференціях тощо). Форми роботи з мовним порфелем можуть бути різними залежно від мети курсу іноземної мови, спеціалізації, рівня базових знань, тривалості курсу, навчальних ситуацій. Методисти наголошують, що неможливо говорити про єдиний правильний спосіб ведення портфоліо або єдину його структуру. Можливі варіації цієї гнучкої методики, щоби пристосувати її до змісту навчання та потреб студентів.

Отже, шляхом активізації навчання іноземної мови, за допомогою мультимедійних засобів і сучасних методик викладач отримує додаткові можливості управління процесом іншомовного навчання. Застосування продуманої системи завдань з орієнтацією на майбутню професійну діяльність дозволяє «переключити» студентів із рівня повного управління з боку викладача на автономний рівень навчальної діяльності. Студенти, використовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні засоби згідно зі своїми потребами й індивідуальними особливостями роботи з іншомовним матеріалом, набувають цілу низку комунікативних компетентностей. Це означає їхню спроможність продуктивно працювати з будь-яким незнайомим текстом, швидко вилучати необхідну інформацію з нього, висловлювати свою думку щодо отриманої інформації і пов'язувати її зі знаннями в інших наукових сферах, спілкуватися з теми опрацьованого тексту в реальній ситуації міжкультурної комунікації. Практика викладання іноземної мови для спеціальних цілей свідчить, що використання новітніх методик, які потребують подальшого розвитку та вдосконалення, і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є потужним засобом підготовки майбутніх фахівців, оскільки вони значно розширюють можливості традиційного навчання, активізують навчальний процес, сприяють його індивідуалізації й урізноманітненню. Надзвичайно важливо їх упроваджувати в самостійну роботу студентів із метою розвитку комунікативних навичок і покращення міжкультурних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бориско Н. Общеевропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов. *Іноземні мови.* 2009. № 4. С. 10–16.

2. Попко І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України :* збірник наукових статей учасників Всеукраїської науково-практичної конференції, м. Київ, 2003. С. 287–294.

3. Common European Framework of Reference for Language Learning, Teaching, Assessment. *Cambridge University Press.* 2001. P. 24.

4. On Communicative Competence / J. Pride et al. *Sociolinguistics.* Harmondsworth : Penguin, 1972. P. 269–293.

5. Драб Н. Комплекс вправ для навчання професійно спрямованого монологічного мовлення студентів-економістів. *Іноземні мови.* 2002. № 1. С. 22–25.

6. Калмыкова Е. Реализация взаимодействия лингвистической и коммуникационной компетенции. *Оптимизация обучения иностранным языкам в системе многоуровневой подготовки специалиста (в неязыковом вузе) :* сборник научных трудов МГНЛУ. Вып. 431. Москва, 1999. С. 65–78.

7. Тарнопольський О., Кабанова М. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі : підручник. Дніпро : Ун-тет ім. Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

8. Чередниченко Г. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни «Іноземна мова» у вищих навчальних закладах. *Наукові записки.* Серія «Педагогіка». Тернопільський національний педагогіч. ун-тет ім. В. Гнатюка. 2011. № 4. С. 134–138.